

Doncs jo crec que la paraula és la cosa més meravellosa d'aquest món

perquè en ella s'abracen i es confonen tota la meravellosa corporal i tota la meravellosa espiritual de la Naturalesa.

Poesia és l'art de la paraula, entenent per Art la Belleza passada

a través de l'home, i per Belleza la revelació de l'essència per la forma.

Sant Jordi 2010. L'horta de versos

Enguany celebrem els 150 anys del naixement del poeta Joan Maragall.

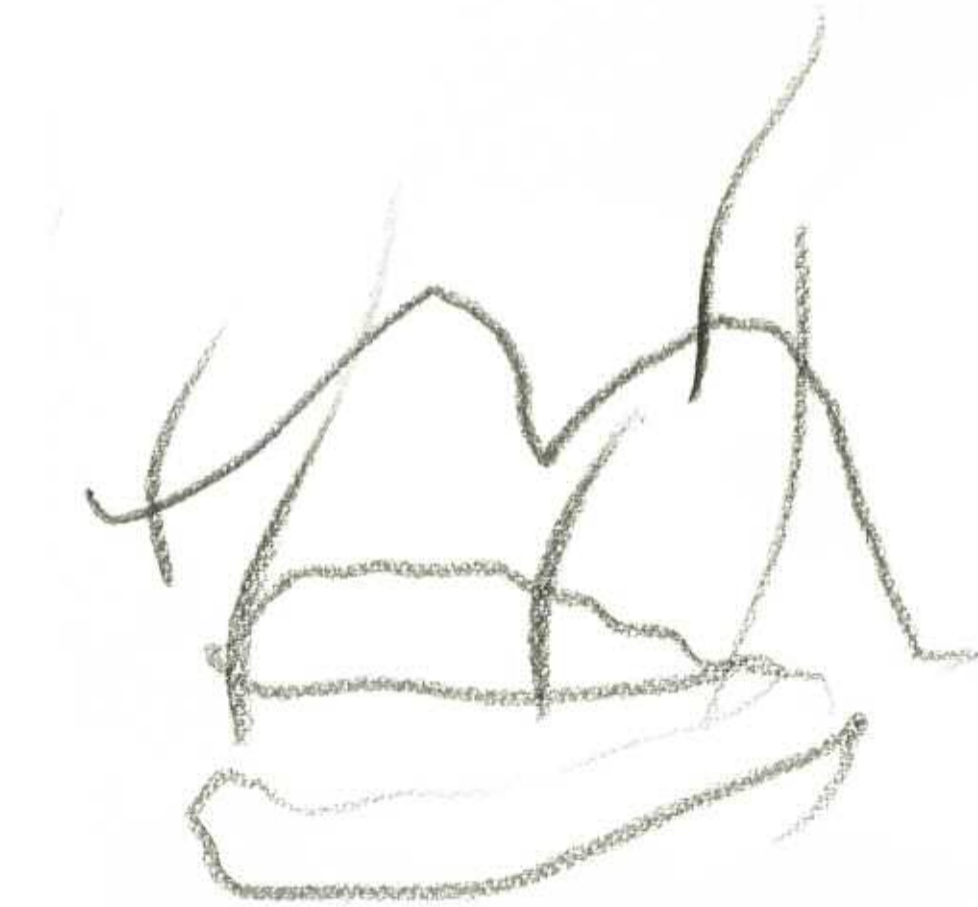
Per aquest motiu, veus joves de diferents indrets de Catalunya ompliran de versos la tarda de Sant Jordi, Dia del Llibre. De poema en poema, l'escenari s'anirà vestint de poesia. Davant la boca que parla, pintada per a aquesta ocasió per Antoni Tàpies, anirà creixent una *horta de versos*.

Alumnes d'escoles catalanes, que es diuen "Joan Maragall", ens portaran al fons de les valls i ens enfilaran al cim de les muntanyes, contemplarem el mar, passejarem per la ciutat, coneixerem visions, mites i herois de la nostra terra, cantarem la pàtria, l'amor, les nostres festes, les nostres danses i cançons, reflexionarem sobre les més altes aspiracions i elogiarem la paraula i la poesia. Ho farem amb els versos del poeta recitats pels nois i noies de les escoles Joan Maragall d'Arenys de Mar, la Llagosta, el Prat de Llobregat, Rubí, Sabadell, Sant Andreu de la Barca, Vilanova del Camí, Esplugues de Llobregat, l'Hospitalet de Llobregat, Sant Cugat del Vallès, Ripoll, Santa Pau, l'IES Joan Maragall de Barcelona i el Cente d'Estudis Joan Maragall de Badalona.

El poeta estimava la paraula, però també el cant i la música. Omplirem aquesta lectura popular amb cançons, melodies i peces musicals, que interpretarà el pianista Xavi Pardo.

Finalment glossarem plegats el poeta amb els versos que va compondre com a himne de l'Orfeó Català, *El cant de la senyera*, que cantarà el cor infantil de l'Orfeó Català sota la direcció de Glòria Coma i Pedrals.

Bon viatge per la poesia i per la vida de Joan Maragall.

Joan Maragall

SANT JORDI 2010

Lectura popular: Barcelona, plaça de Sant Jaume, de 16:30 a 19h

JOAN MARAGALL I GORINA va néixer el dia 10 d'octubre de 1860 a l'antic barri barceloní de Sant Pere de les Puel·les, on el seu pare tenia un taller tèxtil instal·lat als baixos de l'estatge familiar. Va alternar els estudis de batxillerat amb els de piano. Entre el 1879 i el 1884 va estudiar la carrera de dret i amb altres companys universitaris compartí la crisi finisecular i la presa de consciència catalanista, a més de les inquietuds literàries.

Acabats els estudis superiors féu el torn d'ofici d'advocat i va entrar com a soci a l'Ateneu Barcelonès on va coincidir amb figures molt representatives del món artístic i literari català, algunes de les quals contribuïren a la gestació del Modernisme.

El 1890 entra al *Diario de Barcelona* com a secretari de redacció i particular de Joan Mañé i Flaquer, que n'era el director. També va escriure per al "Brusi", en castellà, uns articles considerats d'un tal radicalisme reaccionari que fan dubtar de fins a quin punt era sincer. El 1891 publica a *L'Avenç* dos poemes originals i una traducció de Goethe. A la darrera dècada del segle pronuncia el discurs *El catalanisme en el llenguatge* que dóna constància de l'evolució nacionalista del seu autor. Maragall descobreix Nietzsche i s'entusiasma amb l'efecte revulsiu de les seves doctrines: prepara un article que, finalment, publica a *L'Avenç* amb el pseudònim *Panphilos*, i a la mateixa revista hi publica *La vaca cega*, que obté una ràpida popularitat. El setembre de 1893 assisteix, com a cronista del "Brusi", a la Segona Festa Modernista de Sitges, on s'estrena *La intrusa* de Maeterlinck, de tanta repercussió en el món literari català.

El dia 7 de novembre de 1893 és testimoni de l'atemptat contra el Liceu, on assistia a la representació de *Guillem Tell*, amb la muller, els pares i les germanes. En tornar a casa, escriu el poema *Paternal*, el qual assenyala l'inici d'una reflexió més madura i responsable dels problemes polítics i socials, que s'evidenciarà en *Els tres cants de la guerra* (1896-98), en *La sirena* (1905), en l'*Oda a Barcelona* (1909) i en els articles escrits després de la Setmana Tràgica.

A finals de 1895 Maragall participa en les eleccions a la junta de l'Ateneu Barcelonès, en què Àngel Guimerà es presenta com a president i ell com a secretari, candidatura que surt guanyadora. Assisteix, doncs, a la tumultuosa sessió del 30 de novembre en què per primera vegada en aquesta entitat un president féu el seu discurs en català, cosa que provocà reaccions violentes entre els sectors anticatalanistes de l'Ateneu. El 1896 tradueix *Tristany i Isolda* de Wagner i l'*Oda a Espanya* (1898) i nombrosos articles que s'inspiren en el desastre colonial.

L'any 1903 és elegit president de l'Ateneu on, com a discurs inaugural, llegeix l'*Elogi de la paraula* i aquell mateix any s'estrena *La Margarideta*, fragment dramatitzat del *Faust* de Goethe traduït per Maragall. L'octubre de 1906 participa en el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, on presenta una comunicació defensant les varietats dialectals en literatura.

Ideològicament, Maragall s'adscriu al nou moviment de Solidaritat Catalana i escriu alguns articles importants com "L'alçament" (1907) i publica la seva traducció d'*Enric d'Ofterdingen* de Novalis. Col·labora en diversos periòdics de Madrid (*El Imparcial*, *La Lectura*) i torna a atreure'l el mite del comte Arnau.

Pel juliol de 1909 esclaten els fets revolucionaris de la Setmana Tràgica: Maragall se n'assabenta a Caldetes, on passava l'estiu. De retorn a Barcelona, escriu per a *La Veu de Catalunya* "Ah! Barcelona" i "La ciutat del perdó", però només li publiquen el primer; el segon, en què demanava perdó per a Ferrer i Guàrdia, fou refusat. Acaba l'*Oda a Barcelona* sota la impressió de la revolta de juliol i la dóna a conèixer l'any 1910.

El mes de novembre de 1911 se sent malalt i mor el dia 20 de desembre, voltat de la muller, Clara Noble, i dels fills –en deixà tretze–, pronunciant poc abans de morir unes paraules que el defineixen plenament a nivell temperamental i humà: "Quina mort més dolça, Déu meu!"

Extret i adaptat de: JOAN MARAGALL. *Elogi de la paraula i altres assaigs*. A cura de Francesc Vallverdú. Edicions 62, Barcelona, 1978 ("Les millors obres de la literatura catalana", 1)

Avui és Sant Jordi – és dia de flors,
diada de roses, – que ja s’han desclòs.

Voldria fixar-ne – aquí el gran perfum
i omplir aquesta plana – d’olors i de llum.

Seria en memòria – del jorn senyalat
que jo en cosa teva – mon nom he posat.

Tu pots assolir-ho: – somriu al llegí’l
i tota la fulla – s’omplirà d’abril.

Avui és Sant Jordi...
Extret de JOAN MARAGALL. *Poesia completa*.
A cura d’Enric Bou. Edicions Empúries, Barcelona, 1986

Quan jo era petit
viví arraulit
en un carrer negre:
el mur hi era humit
pro el sol hi era alegre.

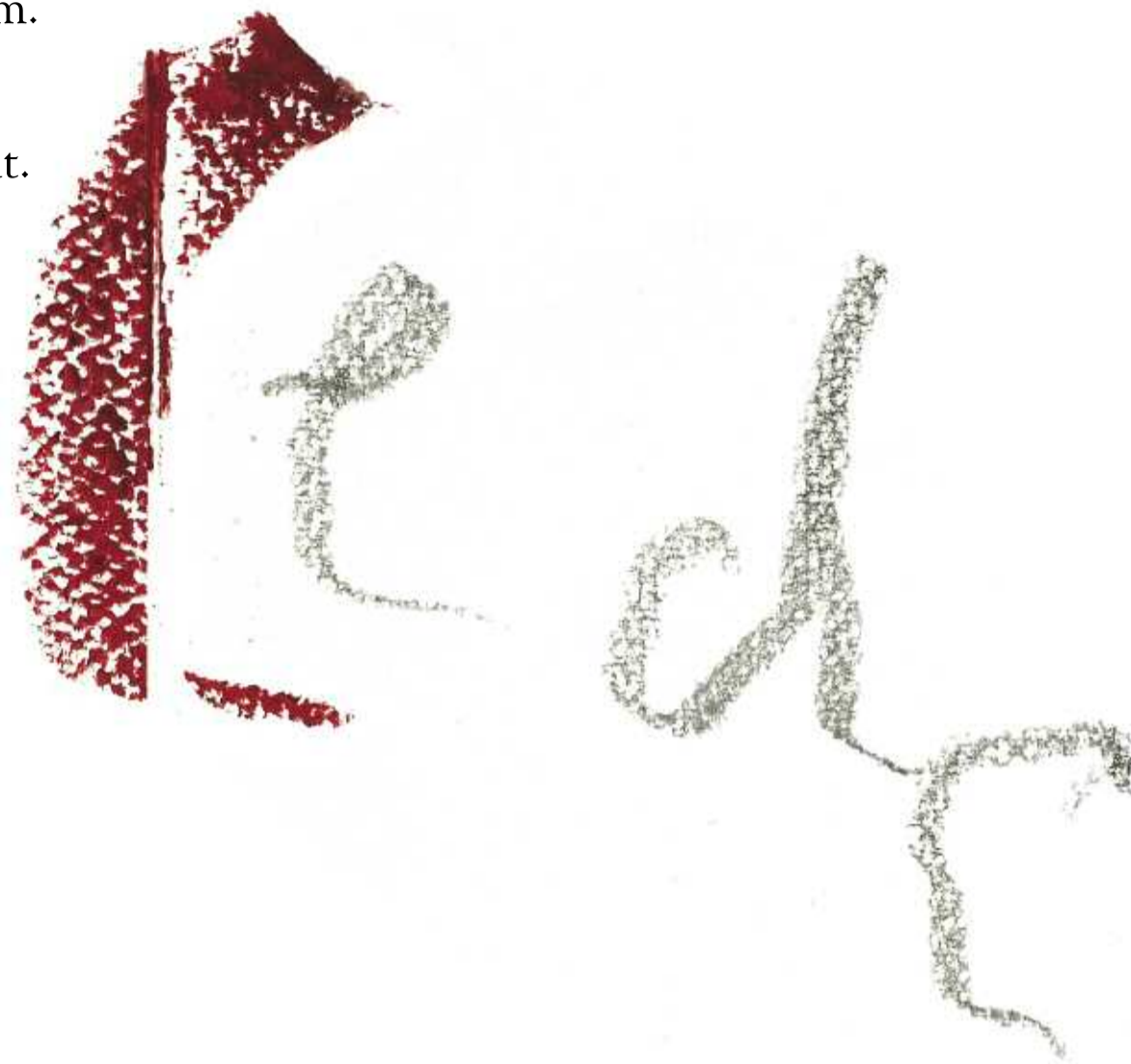
Per lla a Sant Josep
el bon sol solet
lliscava i lluia
pel carreró estret.

I en mon cos neulit
llavors jo sentia
una esgarripança
de goig i alegria.

Sol, solet...
Extret de JOAN MARAGALL. *Poesia. Edició crítica*.
A cura de Glòria Casals. Edicions de la Magrana, Barcelona, 1998

Nodreix l’amor de pensaments i absència,
i aixís treurà meravellosa flor;
menyspreua el pas de tota complacència
que no et vinga per via del dolor.
No esperis altre do que el de tes llàgrimes
ni vulles més consol que els teus sospirs:
la paraula millor la tens a l’ànima,
i el bes més dolç te’l daren els zefirs.
Mai seria l’aimada en sa presència
com és ara en la teva adoració.
Nodreix l’amor de pensaments i absència,
i aixís treurà meravellosa flor.

Nodreix l’amor...
Extret de JOAN MARAGALL. *Poesia completa*.
A cura d’Enric Bou. Edicions Empúries, Barcelona, 1986

–Quan te parlo i l’esguard se t’esgarria
i escoltes i em mig rius, però no em sents;
quan, fugint de prop meu, se’n va fent via
el teu esprit al bell atzar dels vents,

jo veig la nau del pensament que et porta
navegar al lluny de l’horitzó marí.
L’empenta de l’amor també és prou forta
per dur-me al teu costat fins an allí.

Navego al teu costat com encantada,
empesa per l’amor que se m’endú.
La via no conec ni l’encontrada:
sols sé que sóc l’esposa enamorada,
que avanço a vora teu i vaig amb tu.

EL POETA

–Mes tu ets la guiadora, tu la forta,
perquè en mig de la calma o la maror
saps que la nau del pensament que em porta
sempre retorna al port del teu amor.

L’esposa parla
Extret de JOAN MARAGALL. *Poesia. Edició crítica*.
A cura de Glòria Casals. Edicions de la Magrana, Barcelona, 1998

Dins la cambra xica, xica,
en la nit dormo tot sol;
part de fora negra, negra,
la muntanya em vetlla el son.
La muntanya alta, alta,
que se’m menja tot el cel,
se m’arrima dreta, immòbil,
sentinella mut i ferm.
Els meus somnis volen, volen,
cap als plans i vora el mar
on els meus amors m’esperen
sota el cel assoleiat.
Jo somric an els meus somnis
adormit en la nit, sol...
Part de fora negra, negra,
la muntanya em vetlla el son.

Pirenenca
Extret de JOAN MARAGALL. *Poesia. Edició crítica*.
A cura de Glòria Casals. Edicions de la Magrana, Barcelona, 1998

Avui semblaven valents
i semblava que cantaven
afrontant a tots els vents
i a les neus que els vents portaven.
Sota les neus imminents
cantaven de l’alegria
d’haver florit innocents
abans de l’hora i del dia:
des del fons dels jorns vinents,
plorant, la Primavera els beneïa.

Els ametllers (fragment)
Extret de JOAN MARAGALL. *Poesia. Edició crítica*.
A cura de Glòria Casals. Edicions de la Magrana, Barcelona, 1998

El vent se desferma
i tot el mar canta.
Mar brava, mar verda, mar escumejanta!
L’onada s’adreça,
venint s’ageganta,
avença i s’acosta
callada que espanta.
L’escuma enlluerna,
el sol l’abrillanta,
l’onada s’esberla
i cau ressonanta.
Mar brava, mar verda, mar escumejanta!

Vistes al mar (fragment)
Extret de JOAN MARAGALL. *Poesia. Edició crítica*.
A cura de Glòria Casals. Edicions de la Magrana, Barcelona, 1998

Ja de petit [...] aquella olor de ginesta em feia olor de
Catalunya; què hi fareu? Era catalanista de la ginesta.
[...]
Ja podeu desar tots els vostres arguments. Catalunya és
Catalunya perquè fa olor de ginesta.
[...]
–Com és que no hi ha ginesta en aquesta clotada, i a
l’altre vessant sí? –vaig preguntar no fa gaire. I mig rient
van respondre’m: –És que la ginesta vol veure el mar.
–Ah! la ginesta vol veure el mar? –I de seguida vaig
pensar: –Doncs, què és Catalunya, sinó un seguit de
muntanyes que se’n van a veure el mar? Catalunya vol
veure el mar. I això d’ésser muntanya i de voler veure el
mar davallant-hi de pressa, és lo que fa Catalunya: és la
seva ànima. Doncs, la ginesta és l’ànima de Catalunya.

Floriu, floriu, ginesteres,
dalt dels monts, davant del mar,
enceneu’s-e com fogueres
al sagrat de cada llar.

Les fogueres catalanes
ja flamegen dalt del cim:
són les flames sobiranes
d’aquell foc que tots tenim.

Per la costa, a grans esteses,
tot el ginestar fa llum:
les candeles són enceses,
totes flaire i sense fum;

una llum que llença flaire
des dels monts avall del mar,
i de l’aire en fa el nostre aire
que és tan bo de respirar.

En la flor de la ginesta
Catalunya m’ha parlat;
m’ha parlat de la gran festa
de la nostra llibertat.

La ginesta
Extret de JOAN MARAGALL. *Obres completes*, vol.1.
Editorial Selecta, Barcelona, 1981